

VN/35729/2023

15.5.2026

Kakspy ry

Lausunto sosiaalihuollon lainsäädännön uudistuksesta – Kakspy ry

Kakspy ry tuo esiin vakavan huolensa sosiaalihuollon lainsäädännön uudistukseen sisältyvistä muutoksista, jotka heikentävät sekä asiakkaiden että henkilöstön oikeusturvaa, palvelujen laatua ja vaikuttavuutta.

Kirjaamisen merkityksen heikentäminen vaarantaa oikeusturvan ja palvelujen kohdentumisen

Esitetyt kirjaamiskäytäntöjen kevennykset ovat ongelmallisia. Riittävä ja laadukas kirjaaminen on keskeinen osa sekä asiakkaan että työntekijän oikeusturvaa. Lisäksi kirjaamisella on ratkaiseva merkitys palveluohjautumisessa: puutteellinen tai pinnallinen arviointi johtaa helposti tilanteisiin, joissa asiakas ei saa oikea-aikaista tai tarpeenmukaista palvelua, tai palvelut eivät kohdennu resurssitehokkaasti.

Kirjaamisen kehittämisen tulisi perustua laadun parantamiseen, ei sen vähentämiseen. Tekoälyn hyödyntäminen kirjaamisen tukena tarjoaa mahdollisuuksia tehostaa työtä ilman, että sisällöllisestä laadusta tingitään.

Pitkäjänteinen työ ja toipumisorientaatio keskiössä mielenterveys- ja päihdetyössä

Mielenterveys- ja päihdekuntoutujien kanssa tehtävässä työssä keskeistä on toipumisorientaatio sekä työn pitkäjänteisyys. Ammattilaisen rinnalla kulkeminen on tutkitusti merkittävä tekijä toipumisessa. Tämä korostuu erityisesti nyky-yhteiskunnassa, jossa yksinäisyys on lisääntynyt.

Samanaikaiset suuret muutokset – kuntouttavan työtoiminnan purkaminen, sote-järjestöjen rahoituksen heikentäminen sekä matalan kynnyksen palveluiden alasajo – muodostavat kokonaisuuden, joka uhkaa jättää kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevat ihmiset ilman tukea. On perusteltu huoli siitä, miten yksin jäävien ihmisten hyvinvointi turvataan jatkossa.

Omatyöntekijämallin heikentäminen lisää väliinpuutoamisen riskiä

Omatyöntekijän nimeämisveloitteen keventäminen voi heikentää palveluiden koordinoitua merkittävästi. Ilman selkeästi nimettyä vastuuhenkilöä asiakkaan palvelukokonaisuus pirstaloituu, mikä lisää riskiä siitä, että asiakas jää ilman tarvitsemaansa tukea.

Sen sijaan omatyöntekijämallia tulisi vahvistaa. Selkeä vastuutyöntekijä tukee palvelujen yhteensovittamista, parantaa asiakaskokemusta ja lisää työn vaikuttavuutta.

Ennaltaehkäisevän työn rajaus jättää keskeisiä ryhmiä ulkopuolelle

Lakiluonnoksessa painotetaan ennaltaehkäisevää ja ohjaavaa työtä, mikä on sinänsä kannatettavaa. On kuitenkin huolestuttavaa, että mielenterveys- ja päihdepalvelut on rajattu tämän painotuksen ulkopuolelle. Tämä on ristiriidassa sen kanssa, että juuri näissä palveluissa varhainen tuki ja ennaltaehkäisy ovat keskeisiä vaikuttavuuden näkökulmasta.

Palvelujärjestelmän kokonaisvaikutukset on huomioitava

Sosiaalihuollon muutoksia ei tule tarkastella irrallaan muista uudistuksista. Esimerkiksi lastensuojeluun kohdistuvat heikennykset heijastuvat laajasti myös mielenterveys- ja päihdepalveluihin sekä vammaispalveluihin. Erityisen haavoittuvassa asemassa olevat asiakkaat ovat usein useiden palvelujen piirissä, ja yhden osa-alueen heikennykset kuormittavat väistämättä koko järjestelmää.

Yhteenveto

Kakspy ry katsoo, että esitetyt muutokset sisältävät merkittäviä riskejä palvelujen laadulle, vaikuttavuudelle ja yhdenvertaisuudelle. Erityisesti kirjaamiskäytäntöjen heikentäminen, omatyöntekijämallin keventäminen sekä mielenterveys- ja päihdepalvelujen sivuuttaminen ennaltaehkäisevän työn kokonaisuudessa ovat muutoksia, jotka tulisi arvioida uudelleen.

Sosiaalihuollon uudistamisen tulee vahvistaa asiakkaiden oikeusturvaa, palvelujen jatkuvuutta ja ammatillisen työn edellytyksiä, ei heikentää niitä.